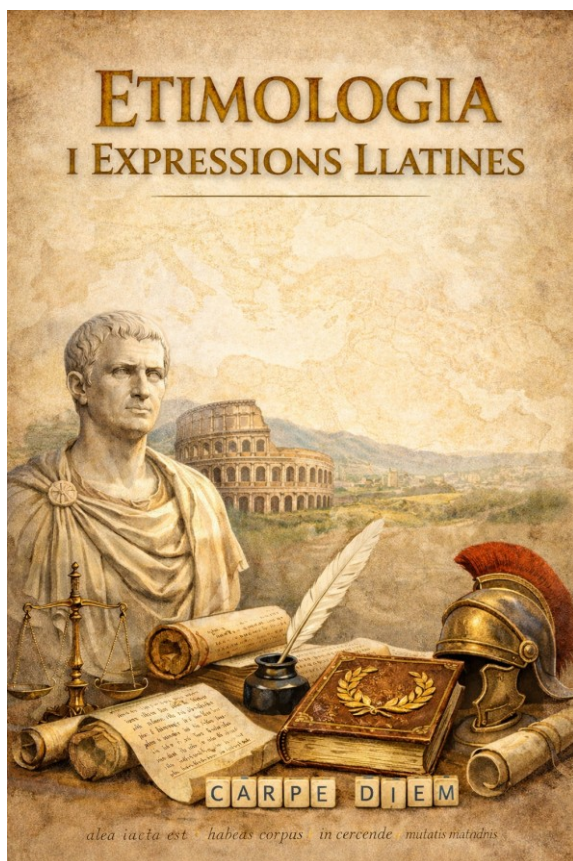

ETIMOLOGIA I EXPRESSIONS LLATINES

Aquest dossier recull els principals ètims llatins i les expressions llatines més freqüents que han deixat empremta en la llengua catalana i en el llenguatge culte actual. A través de l'anàlisi de paraules patrimonials, cultismes i locucions llatines, l'alumnat aprèn a reconèixer l'origen del lèxic, a deduir significats i a comprendre millor textos acadèmics, jurídics, científics i literaris, amb una preparació específica per a les proves de les PAU.

CONTINGUT

ETIMOLOGIA LLATINA	1
Distinció entre paraula patrimonial i cultisme	1
ÈTIMS LLATINS (PAU).....	1
SUBSTANTIUS	1
VERBS.....	2
ETIMOLOGIA LLATINA (1r trimestre)	4
Activitats.....	4
ETIMOLOGIA LLATINA (2n trimestre)	6
Activitats.....	6
EXPRESSIONS LLATINES (PAU)	9
Llistat sense	9
Expressions adaptades a l'ortografia catalana	9
Expressions no adaptades	9
Expressions temporals.....	9
Expressions modals	10
Expressions jurídiques	10
Expressions mèdiques	10
Àmbit socioeconòmic i polític.....	10
Expressions cristianes	10
Àmbit universitari.....	11
Tòpics literaris	11
Aforismes i expressions proverbials	11
Altres expressions.....	11
EXPRESSIONS LLATINES (1r trimestre).....	12
Expressions adaptades	12
Expressions no adaptades (ús general)	12
Aforismes molt habituals.....	12
Activitats.....	12
EXPRESSIONS LLATINES (2r trimestre).....	14
Expressions temporals i modals	14
Àmbit jurídic	14
Àmbit mèdic	14
Àmbit socioeconòmic i acadèmic	14
Expressions culturals i religioses	14
Activitats.....	15

ETIMOLOGIA LLATINA

DISTINCIÓ ENTRE PARAULA PATRIMONIAL I CULTISME

Paraula patrimonial: és aquella que prové del llatí però que ha evolucionat de manera continuada provocant canvis fonètics i morfològics, de manera que en la forma actual està molt allunyada de la paraula llatina original. Ex. *oculum* → **ull**, *filium* → **fill**, *aurum* → **or**

Cultisme: és una paraula d'origen llatí que no ha seguit un procés evolutiu, sinó que ha estat incorporada al català a través de la llengua culta, científica o acadèmica. El cultisme manté una forma molt propera al llatí, amb pocs o cap canvi fonètic. Ex. *ocular*, *filial*, *aurífer*

Forma ràpida per distingir paraula patrimonial i cultisme:

- Si la grafia és molt diferent del llatí → **paraula patrimonial**
- Si la grafia s'assembla molt al llatí → **cultisme**

ÈTIMS LLATINS (PAU)

SUBSTANTIUS

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	DERIVATS I COMPOSTOS (Cultismes)
<i>ager, agri</i>	camp	agrari, agrícola, agroalimentari, agricultura
<i>annus, -i</i>	any	aniversari, anual, anuari, decenni, quinquenni
<i>aqua, -ae</i>	aigua	aquàtic, aquari, aqüeducte, aqüífer
<i>argentum, -i</i>	argent	argentat, argenter, argenteria, argentí
<i>aurum, -i</i>	or	àuric, aurífer
<i>bellum, -i</i>	—	bèl·lic, bel·ligerant, bel·licositat
<i>caput, capitis</i>	cap	capital, capítol, decapitar
<i>caro, carnis</i>	carn	carnal, carnívor, carnisser
<i>causa, -ae</i>	cosa	causal, causar, encausar
<i>centum</i>	cent	centenar, centenari, centèsim
<i>cor, cordis</i>	cor	cordial, concòrdia, discordant
<i>corpus, corporis</i>	cos	corporal, corporació, incorporar
<i>damnum, -i</i>	dany	condemnar, damnificar, indemnització
<i>digitus, -i</i>	dit	dígit, digital, digitalitzar
<i>domus, -us</i>	—	domèstic, domicili, domòtica
<i>fides, -ei</i>	fe	fidel, fidelitat, perfídia
<i>filius / filia</i>	fill / filla	filiació, filial
<i>frater, fratris</i>	frare	fraternitat, fratricidi
<i>gratia, -ae</i>	gràcia	gratuït, gratificar, gratitud
<i>gravis, -e</i>	greu	gravetat, gravitació
<i>homo, hominis</i>	home	homínid, homicidi
<i>hospes, hospitis</i>	hoste	hospital, hospitalitat

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	DERIVATS I COMPOSTOS (Cultismes)
<i>hostis, -is</i>	host	hostil, hostilitat
<i>insula, -ae</i>	illa	insular, península
<i>iter, itineris</i>	—	itinerari, itinerant
<i>ius, iuris</i>	—	jurídic, jurisprudència
<i>labor, laboris</i>	treball	laboral, col·laborar
<i>lex, legis</i>	lleí	legal, legislació
<i>lingua, -ae</i>	llengua	lingüístic, bilingüe
<i>littera, -ae</i>	lletra	literal, literatura
<i>locus, -i</i>	lloc	local, localitzar
<i>magister, -tri</i>	mestre	magisteri, magistrat
<i>magnus, -a, -um</i>	gran	magnífic, magnànim
<i>manus, -us</i>	mà	manual, manuscrit
<i>mater, matris</i>	mare	maternitat, matrimoni
<i>mille</i>	mil	mil·lenni, mil·límetre
<i>multus, -a, -um</i>	molt	múltiple, multitud
<i>navis, -is</i>	nau	naval, navegació
<i>niger, nigra</i>	negre	denigrar
<i>nomen, nominis</i>	nom	nominal, nomenclatura
<i>nouus, -a, -um</i>	nou	innovar, renovació
<i>nox, noctis</i>	nit	nocturn
<i>oculus, -i</i>	ull	ocular, oculista
<i>omnis, -e</i>	—	omnipotent, omnipresent
<i>opus, operis</i>	obra	operar, cooperar
<i>ordo, ordinis</i>	ordre	ordinari, subordinat
<i>pars, partis</i>	part	participi, partícula
<i>pater, patris</i>	pare	paternitat, patrimoni
<i>pax, pacis</i>	pau	pacífic, pacifisme
<i>pes, pedis</i>	peu	pedal, bípede
<i>populus, -i</i>	poble	popular, populisme
<i>puer, -i</i>	nen	pueril, puerícia
<i>ratio, rationis</i>	raó	racional, raciocini
<i>signum, -i</i>	senya	signe, significar
<i>tempus, temporis</i>	temps	temporal, contemporani
<i>verbum, -i</i>	paraula	verbal, adverbi

VERBS

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	DERIVATS I COMPOSTOS (cultismes)
<i>ago, agere</i>	—	acció, actuar

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	DERIVATS I COMPOSTOS (cultismes)
<i>audio, audire</i>	oir	audició, auditori
<i>capio, capere</i>	cabre	captar, captura
<i>cognosco</i>	conèixer	cognitiu, incògnit
<i>colo, colere</i>	conrear	cultura, culte
<i>credo</i>	creure	crèdit, credibilitat
<i>dico</i>	dir	dicció, dictar
<i>doceo</i>	—	docent, doctrina
<i>duco</i>	dur	conductor, produir
<i>facio</i>	fer	factible, fabricar
<i>gero</i>	—	gestió, gest
<i>ignoro</i>	ignorar	ignorància
<i>lego</i>	llegir	lectura, lector
<i>loquor</i>	parlar	eloqüent, locució
<i>mitto</i>	metre	missió, emissió
<i>moueo</i>	moure	motor, motivació
<i>nascor</i>	néixer	natal, innat
<i>peto</i>	—	petició, repetir
<i>puto</i>	pensar	imputar, reputació
<i>rego</i>	regir	rector, règim
<i>scribo</i>	escriure	escriptura, descriptiu
<i>sentio</i>	sentir	sensació, sensible
<i>sequor</i>	seguir	conseqüència, seqüela
<i>uenio</i>	venir	conveni, eventual
<i>uerto</i>	girar	convertir, divers
<i>uideo</i>	veure	visió, evident
<i>uinco</i>	vèncer	convicció, victòria
<i>uiuo</i>	viure	vital, vitalici
<i>uoco</i>	cridar	vocació, invocar

ETIMOLOGIA LLATINA (1r trimestre)

ACTIVITATS

1. Indica si les paraules següents són *paraules patrimonials* (P) o *cultismes* (C) i escriu l'ètim llatí corresponent.

1. **aigua** → P /ètim:Aqua.....
2. **anual** → / ètim:
3. **capítol** → / ètim:
4. **corporal** → / ètim:
5. **localitzar** → / ètim:
6. **temporal** → / ètim:
7. **nomenclatura** → / ètim:
8. **verbal** → / ètim:

2. Completa la taula amb una *paraula patrimonial* i dos *cultismes* per a cada ètim.

Ètim llatí	Paraula patrimonial	Derivats (cultismes)
<i>aqua</i>	aigua	aquàtic / aquari
<i>caput</i>		
<i>corpus</i>		
<i>tempus</i>		
<i>verbum</i>		

3. Esmenteu dos cultismes, derivats o compostos, relacionats etimològicament amb cadascun dels següents mots llatins:

- *locus, -i*
- *tempus, temporis*
- *caput, capitis*
- *scribo, scribere*
- *corpus, corporis*
- *ratio, rationis*
- *lego, legere*
- *video, uidere*
- *nomen, nominis*
- *ago, agere*

4. Indiqueu amb quin mot llatí estan relacionades etimològicament les paraules següents:

- verbal:
- aniversari:
- localitzar:
- lectura:
- corporació:
- racional:
- lectorat:
- evident:

5. Completa les frases amb una paraula derivada de l'ètim indicat.

- (*tempus*) Vivim en una societat _____ marcada per la rapidesa.
- (*cor*) Va mostrar una actitud _____ amb els companys.
- (*verbum*) L'anàlisi _____ del text és imprescindible.
- (*scribo*) El text presenta un estil molt _____.
- (*video*) És _____ que el problema és complex.

ETIMOLOGIA LLATINA (2n trimestre)

ACTIVITATS

1. Indica si les paraules següents són *paraules patrimonials* (P) o *cultismes* (C) i escriu l'ètim llatí corresponent.

- ordre: / ètim:
- jurídic: / ètim:
- llei: / ètim:
- pacifisme: / ètim:
- popular: / ètim:
- fidelitat: / ètim:
- gratuït: / ètim:
- laboral: / ètim:
- conèixer: / ètim:
- credit: / ètim:
- sensació: / ètim:
- conductor: / ètim:
- emissió: / ètim:
- seqüela: / ètim:
- convertir: / ètim:

2. Completa la taula amb una *paraula patrimonial* i dos *cultismes* per a cada ètim.

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	CULTISMES
<i>ordo, ordinis</i>	_____	_____ / _____
<i>ius, iuris</i>	_____	_____ / _____
<i>lex, legis</i>	_____	_____ / _____
<i>pax, pacis</i>	_____	_____ / _____
<i>populus, -i</i>	_____	_____ / _____
<i>fides, -ei</i>	_____	_____ / _____
<i>gratia, -ae</i>	_____	_____ / _____
<i>labor, laboris</i>	_____	_____ / _____

ÈTIM LLATÍ	PARAULA PATRIMONIAL	CULTISMES
<i>cognosco</i>	_____	_____ / _____
<i>credo</i>	_____	_____ / _____
<i>sentio</i>	_____	_____ / _____
<i>duco, ducere</i>	_____	_____ / _____
<i>mitto, mittere</i>	_____	_____ / _____
<i>sequor, sequi</i>	_____	_____ / _____
<i>uerto, uertere</i>	_____	_____ / _____

3. Esmenteu dos cultismes, derivats o compostos, relacionats etimològicament amb cadascun dels següents mots llatins:

- *ordo, ordinis*
- *ius, iuris*
- *lex, legis*
- *pax, pacis*
- *populus, -i*
- *fides, -ei*
- *gratia, -ae*
- *labor, laboris*
- *cognosco, cognoscere*
- *credo, credere*
- *sentio, sentire*
- *duco, ducere*
- *mitto, mittere*
- *sequor, sequi*
- *uerto, uertere*

4. Indiqueu amb quin mot llatí estan relacionades etimològicament les paraules següents:

- incògnit
- credibilitat

- sensació
- subordinat
- jurídic
- legislació
- pacifisme
- popular
- conductor
- emissió
- seqüela
- convertir
- fidelitat
- gratuït
- laboral

5. Completa les frases amb una paraula derivada de l'ètim indicat.

- (*ordo*) L'organització _____ del centre facilita el funcionament de les activitats.
- (*ius*) El dret _____ regula les relacions entre ciutadans i institucions.
- (*lex*) La nova _____ afecta tot el sistema educatiu.
- (*pax*) El moviment _____ defensa la resolució no violenta dels conflictes.
- (*populus*) És un partit amb un discurs molt _____.
- (*fides*) Va demostrar una gran _____ al seu equip.
- (*gratia*) L'entrada al museu és _____ els diumenges.
- (*labor*) Té un contracte _____ a temps complet.
- (*cognosco*) És un autor molt _____ en l'àmbit acadèmic.
- (*credo*) La seva _____ com a investigador és indiscutible.
- (*sentio*) L'experiència va provocar una forta _____ de sorpresa.
- (*duco*) El _____ del vehicle va reaccionar ràpidament.
- (*mitto*) L'empresa ha anunciat una nova _____ de bons.
- (*sequor*) Aquest fet ha tingut una _____ important en la societat.
- (*uerto*) Cal _____ el model educatiu actual.

EXPRESSIONS LLATINES (PAU)

Les expressions llatines formen part del registre estàndard i culte del català i apareixen sovint en àmbits acadèmics, jurídics, mèdics, filosòfics i literaris. A les PAU poden aparèixer com a preguntes de reconeixement, de significat o d'ús contextual.

LLISTAT SENCER

EXPRESSIONS ADAPTADES A L'ORTOGRAFIA CATALANA

- **accèssit**: reconeixement atorgat a qui queda immediatament després del guanyador.
- **agenda**: llista de qüestions pendents o calendari de compromisos.
- **àlies / alias**: sobrenom o nom alternatiu.
- **alter ego**: una altra faceta o segona personalitat d'una mateixa persona.
- **esnob**: persona que imita gustos o maneres per aparentar distinció.
- **ex-libris**: marca de propietat d'un llibre.
- **lapsus**: error involuntari, especialment en parlar.
- **maremàgnum**: confusió o acumulació desordenada.
- **interim**: període provisional entre dues situacions.
- **memoràndum**: nota o escrit recordatori.
- **plus**: quantitat o avantatge afegit.
- **postdata**: afegit final a un escrit després de signar-lo.
- **quid**: punt essencial o qüestió clau.
- **quòrum**: nombre mínim de membres necessaris per prendre decisions.
- **rictus**: expressió rígida del rostre.
- **súmmum**: grau màxim.
- **vis còmica**: capacitat de provocar el riure.
- **ultimàtum**: exigència final amb termini.

EXPRESSIONS NO ADAPTADES

- **casus belli**: motiu que justifica una guerra.
- **conditio sine qua non**: condició imprescindible.
- **modus operandi**: manera habitual d'actuar.
- **modus vivendi**: manera de viure o acord de convivència.
- **opera prima**: primera obra d'un autor.
- **primus inter pares**: primer entre iguals.
- **quid pro quo**: confusió o intercanvi erroni.
- **rara avis**: persona o cosa excepcional.
- **statu quo**: situació actual.
- **vox populi**: opinió generalitzada.

EXPRESSIONS TEMPORALS

- **a posteriori**: després dels fets.
- **a priori**: abans de l'experiència.
- **ab illo tempore**: des d'aquell moment.
- **ante meridiem (a. m.)**: abans del migdia.
- **post meridiem (p. m.)**: després del migdia.
- **in articulo mortis**: en el moment de la mort.
- **in extremis**: en una situació límit.
- **in fraganti**: en el mateix moment de cometre un fet.

- **ipso facto**: immediatament, pel mateix fet.
- **sine die**: sense data fixada.

EXPRESSIONS MODALS

- **ad hoc**: fet expressament per a un cas concret.
- **ad nauseam**: fins a la sacietat.
- **bis**: dues vegades.
- **ex aequo**: en igualtat de condicions.
- **in albis**: sense informació.
- **in crescendo**: progressivament.
- **in extenso**: de manera completa.
- **in mente**: en la ment.
- **lato sensu**: en sentit ampli.
- **motu proprio**: per iniciativa pròpia.
- **sic**: així, literalment.
- **stricto sensu**: en sentit estricte.
- **volens nolens**: vulgui o no.

EXPRESSIONS JURÍDIQUES

- **de facto**: de fet, a la pràctica.
- **de iure**: de dret, legalment.
- **dura lex, sed lex**: la llei és dura però és la llei.
- **ignorantia legis non excusat**: el desconeixement de la llei no eximeix de complir-la.
- **in dubio pro reo**: en cas de dubte, a favor de l'acusat.
- **pacta sunt servanda**: els pactes s'han de complir.
- **patria potestas**: autoritat legal dels pares.
- **persona non grata**: persona rebutjada oficialment.
- **sub iudice**: pendent de resolució judicial.

EXPRESSIONS MÈDIQUES

- **coitus interruptus**: interrupció del coit abans de l'ejaculació.
- **delirium tremens**: trastorn greu associat a l'abstinència alcohòlica.
- **in vitro**: fora de l'organisme.
- **in vivo**: dins d'un organisme viu.
- **placebo**: substància sense efecte terapèutic real.
- **rigor mortis**: rigidesa del cos després de la mort.

ÀMBIT SOCIOECONÒMIC I POLÍTIC

- **curriculum vitae**: trajectòria acadèmica i professional.
- **ràtio**: proporció entre dues magnituds.
- **dèficit**: manca o resultat negatiu.
- **referèndum**: consulta popular.
- **per capita**: per persona.
- **superàvit**: excés o resultat positiu.

EXPRESSIONS CRISTIANES

- **INRI**: "Jesús de Natzaret, rei dels jueus".
- **mea culpa**: reconeixement d'un error propi.
- **peccata minuta**: faltes lleus.

- **per saecula saeculorum**: pels segles dels segles.
- **requiescat in pace (RIP)**: que descansi en pau.
- **urbi et orbi**: a la ciutat i al món.
- **rèquiem**: missa pels difunts.

ÀMBIT UNIVERSITARI

- **cum laude**: amb el màxim reconeixement acadèmic.
- **honoris causa**: títol concedit per mèrits.

TÒPICS LITERARIS

- **aurea mediocritas**: ideal de moderació.
- **beatus ille**: elogi de la vida senzilla.

AFORISMES I EXPRESSIONS PROVERBIALS

- **ad Kalendas Graecas**: mai.
- **alea iacta est**: la sort està decidida.
- **audaces fortuna iuvat**: la fortuna afavoreix els valents.
- **de gustibus non disputandum**: sobre gustos no hi ha discussió.
- **errare humanum est**: errar és humà.
- **facta, non verba**: fets, no paraules.
- **intelligenti pauca**: a qui entén, poques paraules.
- **mens sana in corpore sano**: ment sana en cos sa.
- **nihil novi sub sole**: res no és nou.
- **non plus ultra**: límit màxim.
- **veni, vidi, vici**: vaig venir, vaig veure, vaig vèncer.
- **verba volant, scripta manent**: les paraules volen, els escrits romanen.

ALTRES EXPRESSIONS

- **etcètera**: i la resta.
- **idem**: el mateix.
- **inter nos**: entre nosaltres.
- **per se**: per si mateix.
- **post scriptum**: afegit final a un escrit.
- **in situ**: al lloc mateix.
- **sui generis**: d'un gènere propi.
- **viceversa**: a l'inrevés.

EXPRESSIONS LLATINES (1R TRIMESTRE)

EXPRESSIONS ADAPTADES

- **accèssit** — reconeixement atorgat a qui queda immediatament després del guanyador
- **agenda** — llista de qüestions pendents o calendari
- **àlies / alias** — sobrenom
- **alter ego** — altra faceta d'una persona
- **ex-libris** — marca de propietat d'un llibre
- **lapsus** — error involuntari
- **interim** — període provisional
- **memoràndum** — nota recordatòria
- **plus** — avantatge afegit
- **postdata** — afegit final a un escrit
- **quid** — punt essencial
- **quòrum** — nombre mínim necessari
- **súmmum** — grau màxim
- **ultimàtum** — exigència final

EXPRESSIONS NO ADAPTADES (ÚS GENERAL)

- **ad hoc** — fet expressament
- **a priori** — abans de l'experiència
- **a posteriori** — després dels fets
- **ipso facto** — immediatament
- **per se** — per si mateix
- **statu quo** — situació actual
- **vox populi** — opinió general

AFORISMES MOLT HABITUALS

- **alea iacta est** — la sort està decidida
- **errare humanum est** — errar és humà
- **mens sana in corpore sano** — ment sana en cos sa
- **verba volant, scripta manent** — les paraules volen, els escrits romanen
- **veni, vidi, vici** — victòria ràpida i total

ACTIVITATS

1. Escriviu en els espais en blanc el llatínisme que considereu més adient per completar cadascuna de les frases següents.

Tingueu en compte que l'heu de triar de la llista que trobareu al final i que no en podeu repetir cap.

Frases

- a. El portaveu del govern, en la roda de premsa, va explicar _____ totes les mesures aprovades pel Consell de Ministres.
- b. Al meu pare li encanta anar a buscar bolets; troba que omplir-ne el cistell és el _____ de la felicitat.
- c. El premi *Caméra d'Or* és un guardó del Festival de Canes a la millor _____ presentada en una de les seves seccions.

- d. La narrativa de Faner és molt _____; és un cas especial dins la narrativa catalana contemporània.
- e. Aquell actor és l' _____ del protagonista: té una personalitat molt semblant.
- f. Va tenir un petit _____ quan parlava en públic, però es va recuperar de seguida.
- g. El professor va explicar el tema _____ perquè no quedés cap dubte.
- h. L'assemblea no es pot celebrar perquè encara no s'ha assolit el _____ necessari.
- i. Aquesta decisió s'ha pres _____, sense consultar cap informe previ.
- j. El projecte s'ha ajornat _____, fins que es resolguin els problemes tècnics.
- k. És _____ que tothom coneix el resultat abans de l'anunci oficial.
- l. L'alcalde va presentar la seva dimissió _____, immediatament després dels fets.
- m. Aquell erudit viu retirat al camp, fidel al tòpic del _____.
- n. La policia va detenir el sospitós _____ mentre cometia el delicte.
- o. El document que hem de lliurar és un _____ amb les idees principals del projecte.
- p. Enmig del _____ d'idees, va ser difícil arribar a un acord.

Llatínismes (no en podeu repetir cap)

*alter ego · lapsus · in extenso · quòrum · a priori · interim · vox populi · ipso facto · beatus ille · in fraganti ·
memoràndum · maremagnum · sui generis · sùmmum · opera prima · referèndum*

EXPRESSIONS LLATINES (2R TRIMESTRE)

EXPRESSIONS TEMPORALS I MODALS

- ***ab illo tempore*** — des d'aquell moment
- ***ante meridiem / post meridiem*** — abans / després del migdia
- ***in extremis*** — en situació límit
- ***in fraganti*** — en el mateix moment
- ***sine die*** — sense data
- ***ad nauseam*** — fins a la sacietat
- ***ex aequo*** — en igualtat
- ***lato sensu / stricto sensu*** — en sentit ampli / estricte
- ***motu proprio*** — per iniciativa pròpia
- ***volens nolens*** — vulgui o no

ÀMBIT JURÍDIC

- ***de facto*** — de fet
- ***de iure*** — de dret
- ***dura lex, sed lex*** — la llei és dura
- ***ignorantia legis non excusat*** — el desconeixement no eximeix
- ***in dubio pro reo*** — en cas de dubte, a favor de l'acusat
- ***pacta sunt servanda*** — els pactes s'han de complir
- ***persona non grata*** — persona rebutjada oficialment

ÀMBIT MÈDIC

- ***in vitro / in vivo*** — fora / dins de l'organisme
- ***placebo*** — substància sense efecte real
- ***rigor mortis*** — rigidesa post mortem

ÀMBIT SOCIOECONÒMIC I ACADÈMIC

- ***curriculum vitae*** — trajectòria personal
- ***ràtio*** — proporció
- ***dèficit / superàvit*** — resultat negatiu / positiu
- ***per capita*** — per persona
- ***cum laude*** — amb màxim reconeixement
- ***honoris causa*** — per mèrits

EXPRESSIONS CULTURALS I RELIGIOSES

- ***mea culpa*** — reconeixement d'error
 - ***requiescat in pace*** — que descansi en pau
 - ***urbi et orbi*** — a tot el món
- Tòpics literaris
- ***aurea mediocritas*** — ideal de moderació
 - ***beatus ille*** — elogi de la vida senzilla

ACTIVITATS

1. Relaciona cada expressió llatina amb el seu significat correcte. A la columna del mig posa el nombre correcte

Expressió llatina	Nombre	Significat correcte
a. <i>de facto</i>		1. En sentit estricte
b. <i>de iure</i>		2. De dret, legalment
c. <i>in dubio pro reo</i>		3. Fins a la sacietat
d. <i>pacta sunt servanda</i>		4. En cas de dubte, a favor de l'acusat
e. <i>ad nauseam</i>		5. Sense data fixada
f. <i>ex aequo</i>		6. En sentit ampli
g. <i>motu proprio</i>		7. Els pactes s'han de complir
h. <i>lato sensu</i>		8. Per iniciativa pròpia
i. <i>stricto sensu</i>		9. En igualtat de condicions
j. <i>sine die</i>		10. De fet, a la pràctica

2. Completa les frases amb l'expressió llatina adequada. (No en podeu repetir cap.)

- El jutge va absoldre l'acusat aplicant el principi _____.
- Tot i que _____ el càrrec l'exerceix una altra persona, _____ continua sent el director.
- El debat s'ha allargat _____ i ha esgotat els participants.
- Els dos atletes van arribar a la meta _____.
- L'autor va rectificar la seva decisió _____, sense pressions externes
- El concepte de cultura, _____, inclou moltes manifestacions diferents.
- L'acte queda ajornat _____.
- El tractament es va provar primer _____ abans d'aplicar-lo a pacients.

3. Escriviu el significat de les expressions llatines següents.

- persona non grata*:
- dura lex, sed lex*:
- ignorantia legis non excusat*:
- rigor mortis*:
- placebo*:
- curriculum vitae*:
- cum laude*:
- honoris causa*:

4. Subratlla l'expressió llatina correcta en cada cas.

- El projecte s'ha fet (**per capita** / **motu proprio**).
- El resultat positiu de l'empresa és un (**dèficit** / **superàvit**).

- c. El discurs s'ha analitzat (**stricto sensu / ad nauseam**).
- d. El científic va rebre el títol (**honoris causa / in vitro**).
- e. El tractament encara s'està provant (**in vivo / in vitro**).

5. Completa les frases amb una expressió llatina adequada

- a. El desconeixement de la llei no és excusa: _____.
- b. En aquesta qüestió, _____, s'ha d'interpretar el terme amb precisió.
- c. El conflicte es va resoldre segons el principi _____.
- d. El candidat va obtenir una menció _____ pel seu treball.
- e. El comunicat papal s'adreçava _____.